

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

A Model for Positive Leadership Development of School Administrators in The Digital Era Under Khon Kaen Elementary Educational Service Area Office 5

ภูวนัย ซ่อนกลาง^{1*} สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล²
Phuwanai Sonklang^{1*} Supat Punpattanakul²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล 3) ประเมินความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหาร 141 คน ระยะที่ 2 สร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนา โดยใช้แบบประเมินกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและประโยชน์ โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารและครูหัวหน้าวิชาการ 15 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำเชิงบวกอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การคิดเชิงบวก การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้หลักการด้านสุนทรียศาสตร์ และการการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม ตามลำดับ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา ประกอบไปด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ (1) การใช้หลักการด้านสุนทรียศาสตร์ (2) การสร้างแรงบันดาลใจ (3) การยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม (4) การคิดเชิงบวก และ 4) การดำเนินงานและการนำไปใช้ ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงบวก, ยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current state, desired state, and essential needs a model for positive leadership development of school administrators in the digital era 2) create and verify a model for positive leadership development of school administrators in the digital era 3) to assess the appropriateness and feasibility of a model for positive leadership development of school administrators in the digital era under Khon Kaen elementary educational service area office 5. This research was a mixed method. The research is divided into 3 phases: Phase 1 studies the current state and needs using

^{1,2} มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น

^{1,2} Sripatum University Khonkaen

* Corresponding Author E-mail: tiger11life@gmail.com

questionnaires administered to 141 administrators, Phase 2 involves creating and verifying the development model, which includes four components: principles, objectives, development process. Phase 3 assesses the model's suitability and benefits using questionnaires administered to 15 administrators and academic head teachers.

The results of this research found that:

1. The current conditions, desirable condition and the necessities of positive leadership development of school administrators in the digital era. Finding that the current level of positive leadership is high, and the desired level is very high. Key needs include positive thinking, inspiration, applying principles of aesthetics and adherence to correctness.

2. A model for positive leadership development of school administrators in the digital era under Khon Kaen elementary educational service area office 5 consisted of 4 elements: 1) Principles 2) Objectives 3) Development process Components consisted of 4 learning segments: (1) The use of aesthetic principles, (2) Creating inspiration (3) Adherence to righteousness (4) Positive thinking and 4) Operation and implementation. The results were found that the model's suitability was at a high level, and the model's possibility was at the high level.

3. The result of assess the appropriateness and feasibility of a model for positive leadership development of school administrators in the digital era. Results indicate that both the suitability and benefits of the model are rated as very high.

Keywords: Model, Development, Positive leadership, Digital era, School administrators

บทนำ

การศึกษายุคใหม่ในยุคดิจิทัลเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้เรียน ในปัจจุบันเราเห็นการใช้เทคโนโลยีในการเรียน เช่น แอปพลิเคชันการศึกษา และการเรียนรู้ออนไลน์ เปลี่ยนแปลงกระบวนการการเรียนรู้ การศึกษายุคใหม่ต้องการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากข้อมูลและความรู้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวทางนี้ยังเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในสังคมและอาชีพที่ ซับซ้อนขึ้น แต่ยังคงต้องแก้ไขอุปสรรค เช่น ความพร้อมด้านเทคโนโลยีของสถานศึกษาและครู ความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าถึงเทคโนโลยี และความพร้อมของสังคมในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาไม่เพียงแต่ต้องการทรัพยากรและความรู้เท่านั้น แต่ยังต้องการความพร้อม ในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงความพร้อมด้านเทคโนโลยีของสถานศึกษาและครู ความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าถึง เทคโนโลยี และความพร้อมของสังคมในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษา อุปสรรคเหล่านี้ สามารถลดประสิทธิภาพของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาและอาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการ ศึกษาเพิ่มขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ แต่พบว่าผู้บริหาร สถานศึกษาหลายแห่งยังขาดวิสัยทัศน์และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายและ ทิศทางของกระทรวงศึกษาธิการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ภาวะผู้นำเชิงบวกนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือกับ หน่วยงานทางการศึกษาและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และส่งเสริมการจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารยังต้องมีทักษะในการ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานและการเรียนการสอน ต้องมีความสามารถในการนำข้อมูลที่ได้

จากเทคโนโลยีมาใช้ในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีรายละเอียดชัดเจนเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การพัฒนารูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีเครื่องมือและแนวทางในการนำการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยคาดหวังว่ารูปแบบภาวะผู้นำเชิงบวกที่พัฒนาขึ้นนี้จะเป็แนวทางในการสร้างผู้บริหารที่มีความสามารถในการปรับตัวและนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในการบริหารการศึกษาได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล โดยมีขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการสังเคราะห์เอกสาร
 - 1.2 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ โดยการสังเคราะห์เอกสาร
 - 1.3 ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยการสังเคราะห์เอกสาร
 - 1.4 ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และระดับความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ .05 จำนวน 141 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงบวก

ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การใช้หลักการด้านสุนทรียศาสตร์ (Appreciative inquiry) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) 3) การยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม (Integrity) และ 4) การคิดเชิงบวก (Positive thinking) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert scale) ดังนี้ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด และหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

1.5 ขั้นตอนที่ 5 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวก จากผู้บริหารที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)

2. ระยะที่ 2 สร้างและตรวจสอบยืนยัน/ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มากร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ขั้นตอนที่

2.2 ตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ขั้นตอนที่

2.3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน (ชุดเดิม) จาก ขั้นตอนที่

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย จำนวน 4 องค์ประกอบ และได้ตัวบ่งชี้ จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การใช้หลักการด้านสุนทรียศาสตร์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม 4) การคิดเชิงบวก

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
ตำแหน่งปัจจุบัน		
ผู้บริหารสถานศึกษา	128	90.8
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	5	3.5
รักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษา	8	5.7
รวม	141	100
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
ปริญญาตรี	4	2.8
ปริญญาโท	133	94.4
ปริญญาเอก	4	2.8
รวม	141	100
ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 10 ปี	91	64.5
10-20 ปี	43	30.5
มากกว่า 20 ปี	7	5
รวม	141	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 90.80 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 94.40 และมีประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบันส่วนใหญ่ ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 64.50

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	D	I	PNI	ลำดับ
1. การใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก	4.23	0.24	มาก	4.75	0.19	มากที่สุด	4.23	4.75	0.109	3
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.16	0.22	มาก	4.69	0.25	มากที่สุด	4.16	4.69	0.113	2
3. การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม	4.20	0.28	มาก	4.70	0.26	มากที่สุด	4.20	4.70	0.106	4
4. การคิดเชิงบวก	4.21	0.20	มาก	4.80	0.17	มากที่สุด	4.21	4.80	0.123	1
รวม	4.20	0.23	มาก	4.73	0.21					

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก ($\bar{X} = 4.23$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม ($\bar{X} = 4.20$) และด้านการคิดเชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$)

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) การสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) และการคิดเชิงบวก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$)

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การคิดเชิงบวก ($PNI_{\text{modified}} = 0.123$) การสร้างแรงบันดาลใจ ($PNI_{\text{modified}} = 0.113$) การใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก ($PNI_{\text{modified}} = 0.109$) และการการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.106$) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา ประกอบไปด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสร้างแรงบันดาลใจ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การคิดเชิงบวก 4) การดำเนินงานและการนำไปใช้ ประกอบไปด้วย วิธีการพัฒนา 70:20:10 เช่น การศึกษาด้วยตนเอง การฝึกอบรม การรวมกลุ่มทำงาน และการศึกษาดูงาน วัตถุประสงค์และประเมินผล ประกอบด้วย 1) การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา 2) การประเมินภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้บริหารจำนวน 15 คน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนบูรพา พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.49) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านการใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม และด้านการคิดเชิงบวก อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ

ให้กับครูและบุคลากร เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างทันทั่วทั้ง สอดคล้องกับการวิจัยของ ธัมมภูริธิตตา อยู่เจริญ และ ศจีมาจ ณ วิเชียร (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงพุทธกับพฤติกรรมองค์การเชิงบวกที่เป็นผลมาจากการใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ พบว่าผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงพุทธกับพฤติกรรมองค์การเชิงบวกที่เป็นผลมาจากการใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกล เหลืองไพฑูริย์ และ สุเชาว์ พลอยชุม (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความคิดเชิงบวกตามแนวพุทธธรรม สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างความคิดเชิงบวกตามแนวพุทธธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$)

2. สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$) เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านการใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม และด้านการคิดเชิงบวก อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกของตนเอง เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับการวิจัยของ ปุณยวีร์ อวยชัยสวัสดิ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$)

3. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การคิดเชิงบวก การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก และการยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงบวก เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและประสบความสำเร็จ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อโน้มน้าวใจและสร้างแรงบันดาลใจต้องอาศัยหลักการด้านสุนทรียสาธก สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูและบุคลากรโดยยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม การคิดเชิงบวกช่วยให้มองเห็นโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของ ศุภชัย พรหมมาศ (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของพนักงานในองค์กร พบว่า ต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การคิดเชิงบวก การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก และการยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม

4. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และผลตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา ประกอบไปด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้หลักการด้านสุนทรียสาธก หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสร้างแรงบันดาลใจ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรมและ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การคิดเชิงบวก 4) การดำเนินงานและการนำไปใช้ ประกอบไปด้วย วิธีการพัฒนา 70:20:10 เช่น 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การรวมกลุ่มทำงาน 4) การศึกษาดูงาน การวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย 1) การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลัง การพัฒนา 2) การประเมินภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ผล

ตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิธร ตรีรัตน์กุล (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำเชิงบวกแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบงานและกลไก และ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ และขอขยายเนื้อหาแบ่งออก 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ด้านการคิดเชิงบวก 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการใช้หลักสุนทรียศาสตร์ 4) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

5. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนบูรพา พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รูปแบบได้รับการออกแบบให้เข้ากับความต้องการและความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้มีความเหมาะสมมากที่สุด รูปแบบมีการปรับปรุงตลอดเวลาตามการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ทำให้มีประสิทธิภาพและความเป็นประโยชน์ที่สูง สอดคล้องกับวิจัยของ ณัฐพร จินตกานนท์ (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงบวกกับทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าการประเมินผลและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงบวกกับทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

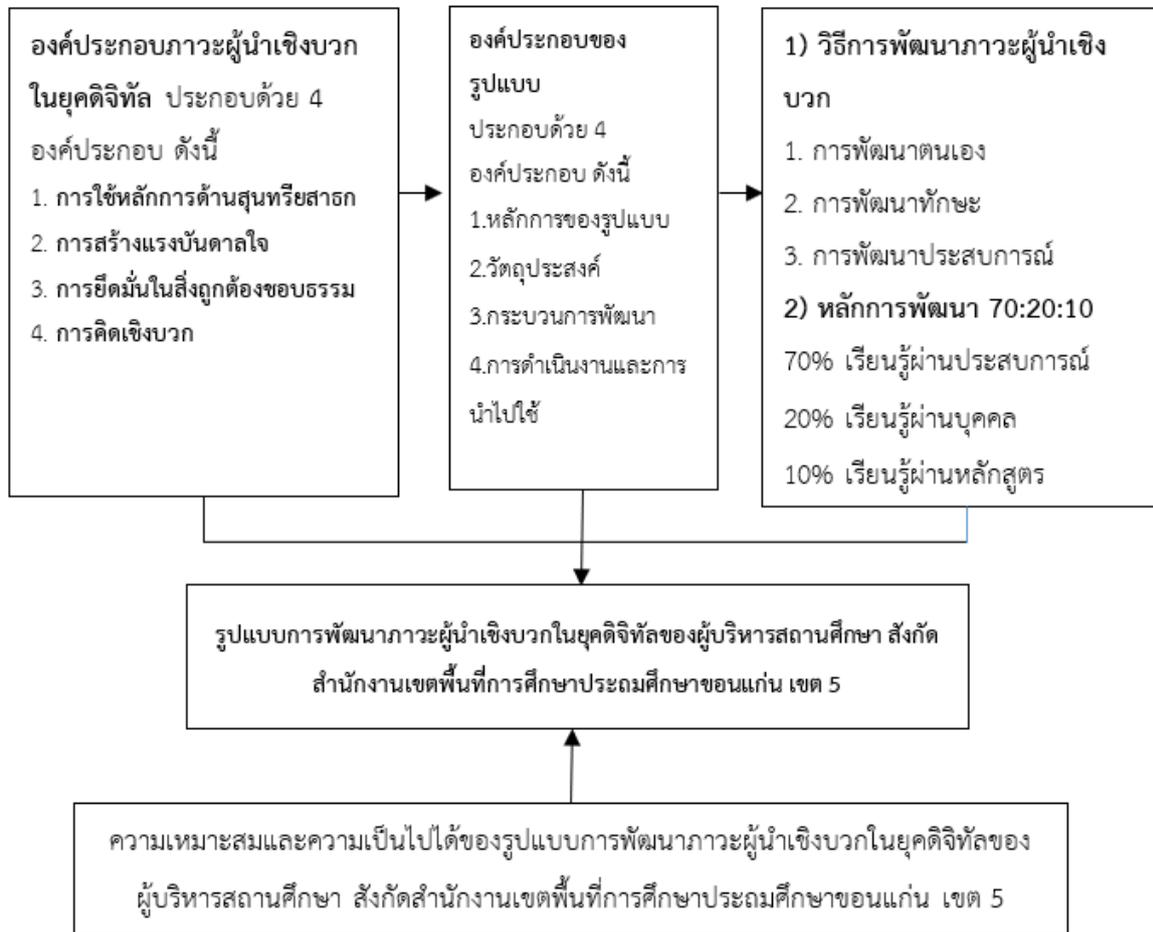
องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล เป็นคุณลักษณะและทักษะที่ผู้นำควรพัฒนาขึ้น เพื่อเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างและนำเสนอวิสัยทัศน์ แนวคิดใหม่ และการทำงานที่เป็นประโยชน์ในสถานการณ์และสภาวะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัลที่เป็นยุคที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างกว้างขวาง ซึ่งเกิดขึ้นในสายงานและองค์กรต่าง ๆ โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การใช้หลักการสุนทรียศาสตร์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม 4) การคิดเชิงบวก

2. รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างแบบอย่าง คำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรมหรือแผนภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นเพื่อบรรยายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ การระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่มีข้อกำหนดตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยมีองค์ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) การดำเนินงานและการนำไปใช้

3. การพัฒนา หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำ เพื่อให้ผู้นำสามารถนำพาองค์กรหรือกลุ่มคนไปสู่ความสำเร็จได้ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก ๆ ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเอง เป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำ เช่น การอ่านหนังสือและบทความเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การเข้าร่วมกิจกรรมหรือหลักสูตรเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และการขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ 2) การพัฒนาทักษะ เป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำ เช่น ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการแก้ปัญหา

ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการสื่อสาร 3) การพัฒนาประสบการณ์ เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำผ่านประสบการณ์การทำงานจริง นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การได้รับโอกาส การได้รับการสนับสนุน และการได้รับคำติชม

ภาพที่ 1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้ศึกษาขอเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด ให้ความสำคัญกับการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ทำทนายสอดคล้องกับความต้องการ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง พัฒนาครู และบุคลากร สร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการคิดเชิงบวกและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลมาปรับใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี การใช้งานข้อมูลในการบริหารจัดการ ทำให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมการคิดเชิงบวกในองค์กร ทำให้สมาชิกในองค์กรมีทัศนคติที่ดีและเป็นกำลังสร้างสรรค์ที่สนับสนุนการพัฒนาขององค์กรสามารถนำไปปฏิบัติงานได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลอีกอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่อง เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำเชิงบวกและปัจจัยที่มีอิทธิพลเพื่อให้การพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหา

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำเชิงบวกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร จินตกานนท์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงบวกกับทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ธัมมัญญุตตา อยู่เจริญ และศศิมาจ ญ วิเชียร. (2560). ภาวะผู้นำเชิงพุทธที่ส่งผลต่อพฤติกรรมองค์การเชิงบวก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 11(1), 60-74.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญยวีร์ อวยชัยสวัสดิ์. (2561). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 6(2), 72-89. <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/edj/article/view/196>
- ศศิธร ตรีรัตน์กุล (2562). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงบวกแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยการจัดการและการพัฒนา*, 11(2), 101-114.
- ศุภชัย พรหมมาศ. (2563). ภาวะผู้นำเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของพนักงานในองค์กร. *วารสารการจัดการและการพัฒนาองค์การ*, 25(1), 1-10.
- สกล เหลืองไพฑูรย์ และสุเชาว์น พลอยชุม. (2562). การเสริมสร้างความคิดเชิงบวกตามแนวพุทธธรรม. *วารสารมหาจุฬาลงกรณวิชาการ*, 6(ฉบับพิเศษ), 113-123. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/183864>